

Etäkuntoutus yhteistoimijuuden ja valmentavan terapeuttisen ohjauksen mahdollistajana

Sanna Kauvosaari

Opinnäytetyö

Joulukuu 2017

Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala

Toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Kauvosaari, Sanna	Julkaisun laji opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2017
	Sivumäärä 49	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Etäkuntoutus yhteistoimijuuden ja valmentavan terapeutin ohjauksen mahdollistajana		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapia (AMK), toimintaterapian tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Juntunen, Kristiina		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suomessa parhaillaan suunnittelun alla oleva sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän uudistus herättää huolta mm. kuntoutuspalveluiden saatavuuden ja palvelutarjonnan tasa-arvoisuuden toteutumisen näkökulmasta ja uusia ratkaisuja kuntoutustoiminnan kehittämiseen voi tuoda etäteknologian osaava hyödyntäminen. Opinnäytetyössä selvitettiin valmentavan terapeutin ohjauksen onnistumisia ja haasteita osittain etäkuntoutuksena tapahtuvassa perhekeskeisessä toimintaterapiassa. Tavoitteena oli kuvata perheen, toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajan kokemuksia yhteistoimijuudesta sekä mahdollisesti keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuneita muutoksia käytettäessä valmentavia etäkuntoutuksen menetelmiä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun EETU -etäkuntoutushanke.</p> <p>Laadullisen tapaustutkimuksen kohdejoukkona olivat EETU -etäkuntoutushankkeen kehittämisprojektiin osallistuneen kuntoutujalapsen vanhemmat/huoltajat, toimintaterapeutti ja varhaiskasvattaja. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselyä, joka toteutettiin sähköisesti Webropol-kyselytyökalulla. Analyysimenetelmänä käytettiin pääosin teemoittelua, jota täydennettiin kuvailevalla tilastollisella analyysillä.</p> <p>Analysoidun aineiston perusteella etäkuntoutusmenetelmien käyttö lisäsi lapsen kuntoutusprosessissa mukana olleiden toimijoiden välistä vuorovaikutusta jonkin verran. Terapeutin ja varhaiskasvattajan välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen näkyi myös onnistumisena työparityöskentelyssä. Etäkuntoutusmenetelmien käytöllä koettiin olleen merkittävää vaikutusta yhteistoimijuuteen. Osallistava toimintatapa lisäsi avointa vuorovaikutusta ja keskustelua poisti jännitteitä ja vähensi väärinymmärryksiä eri toimijoiden välillä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Etäkuntoutus, coaching, terapeutin ohjaustoiminta, perhekeskeisyys, yhteistoimijuus		
Muut tiedot		

Author(s) Kauvosaari, Sanna	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2017
		Language of publication: finnish
	Number of pages 49	Permission for web publication: x
Title of publication Tele-rehabilitation as a facilitator in Occupational Performance Coaching		
Degree programme Occupational Therapy		
Supervisor(s) Juntunen, Kristiina		
Assigned by JAMK University of Applied Sciences		
<p>Abstract</p> <p>A major reform is currently being planned for the social and healthcare services in Finland. The reform has raised concerns about the availability of rehabilitation services and about equal service delivery. Tele-rehabilitation, or the so-called e-rehabilitation, can bring new solutions to the development of rehabilitation. The purpose of this study was to examine the challenges and successes when using the Occupational Performance Coaching-approach in family-centred occupational therapy that was partially organized by using tele-rehabilitation. The objective was to describe the families', occupational therapists' and early childhood educators' experiences of collaboration and the possible changes in social interaction when using coaching methods in tele-rehabilitation. The study was assigned by the EETU–tele-rehabilitation-project managed by JAMK University of Applied Sciences.</p> <p>The thesis was a qualitative study in which the target group consisted of the parents of a child participating in the EETU tele-rehabilitation development project, an occupational therapist and an early childhood educator. The method of data collection was a structured survey that was implemented by using the Webropol survey tool. The method of analysis was organizing the answers into themes, which was complemented by a descriptive statistical analysis.</p> <p>Based on the results of the study, using tele-rehabilitation methods increased the internal social interaction between the participants in the child's rehabilitation process to some extent. The increased social interaction between the therapist and early childhood educator could be seen as successful pair work. The most significant influence of using tele-rehabilitation was seen in collaboration. The participatory approach that enhanced open dialogue diminished the tensions and misunderstandings between the participants</p>		
Keywords/tags (subjects) Tele-rehabilitation, coaching, occupational performance coaching, family-centred practice, collaboration		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Kuntoutuminen yhteistoimintana	3
2	Yhteistoimijuus perhekeskeisen toimintaterapian keskiössä.....	4
2.1	Perhekeskeinen lasten toimintaterapia	5
2.2	Kohti yhteistoimijuutta: terapeutin ohjaus ja coaching	6
2.2.1	Terapeutin ohjaus	7
2.2.2	Coaching	7
2.3	Etäkuntoutuksen määritelmä.....	8
3	Tarkoitus ja tavoitteet	9
4	Tutkimuksen toteuttaminen	10
4.1	Aineiston kuvaus	11
4.2	Aineistonkeruumenetelmä.....	12
4.3	Aineiston analysointi	13
5	Keskeiset tulokset ja johtopäätökset	14
5.1	Etäkuntoutuksen hyödyt lapsen kuntoutusprosessin eri osapuolille	15
5.2	Etäkuntoutusmenetelmien käytön vaikutus yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen	17
5.3	Johtopäätökset	20
6	Oma pohdinta.....	21
6.1	Luotettavuus.....	21
6.2	Eettisyys.....	22
6.3	Tutkimustyön anti ja jatkotutkimusajatuksia	23
	Lähteet.....	24
	Liitteet	27
	Liite 1. Webropol -kyselylomake	27

Kuviot

Kuvio 1. Opinnäytetyön toimintaympäristö ja keskeiset kohderyhmät.....	5
Kuvio 2. Vastaajien rooli kehittämishankkeessa.....	14
Kuvio 3. Vastaajien kokemus omien ongelmanratkaisutaitojen kehittymisestä.....	17

.

1 Kuntoutuminen yhteistoimintana

Kuntoutuminen on aktiivista toimintaa, jossa keskiössä on asiakas ja hänen lähipiirinsä. Usein kuntoutuja tarvitsee tuekseen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Tällä hetkellä suomalaista yhteiskunnallista keskustelua hallitsee tuleva sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän uudistus, mikä luonnollisesti muuttaa myös kuntoutuksen järjestämisvastuita. Mm. palveluiden saatavuus ja palvelutarjonnan tasa-arvoisuus Suomen harvaan asutuilla alueilla herättää kysymyksiä ja uusia ratkaisuja etsitään kuumeisesti. Vaikka maailman terveysjärjestö (WHO) ja maailmanpankki nostivat jo vuonna 2010 raportissaan mittavasti esille etäkuntoutuksen mahdollisuudet ja tehokkuuden (ks. Cason 2014), niin vasta viime vuosina on Suomessa ryhdytty pohtimaan toden teolla etäkuntoutuksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Etäteknologiaa hyödyntävät sovellukset avaavat lukuisia mahdollisuuksia kuntoutustoiminnan kehittämiseen, kunhan teknologian hyödyntämisen esteitä saadaan vielä raivattua.

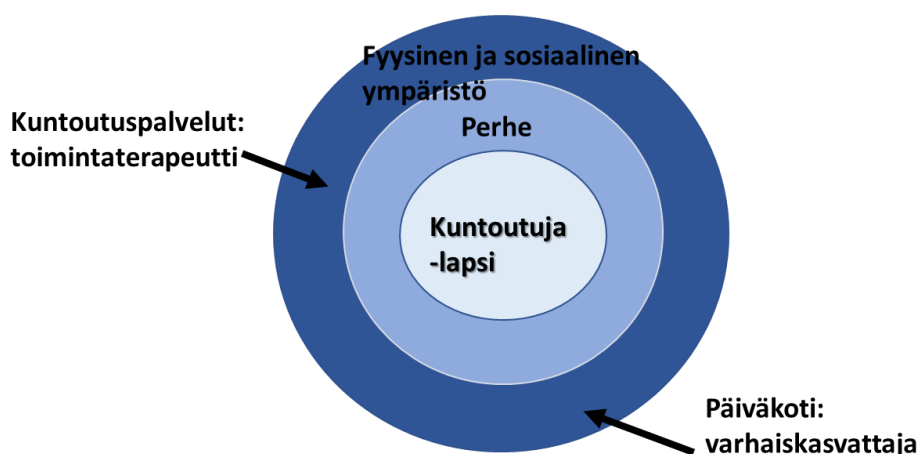
Kansaneläkelaitos (KELA) laatii parhaillaan vaativan lääkinnällisen etäkuntoutuksen palvelukuvausta ja rahoittaa useita tutkimus- ja kehittämishankkeita etäkuntoutuksen mahdollisuuksien ja haasteiden esille nostamiseksi ja ratkaisemiseksi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on mukana kehittämässä etäkuntoutusta ja toteuttaa parhaillaan EETU-hanketta (Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön). Hankkeessa kehitetään lapsen omissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa arjen kuntoutusta ja etenkin lähiverkoston etäohjausta osana vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen toimintaterapiainterventiota.

Perhekeskeisessä lasten toimintaterapiassa on lisääntymässä nk. terapeutin ohjaus, jossa lapsen lähiympäristöä aktivoidaan ja sitoutetaan vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön tasa-arvoiseen ja luottamukselliseen kumppanuuteen perustuen. Terapeutin ohjauksen avulla lisätään lapsen arjessa vaikuttavien henkilöiden ymmärrystä lapsen toimintakyvyn haasteista ja osallistetaan/ohjataan heitä esimerkiksi uusien toimintamallien käyttöönottoon arkipäivän toiminnoissa. Tavoitteena on vuorovaikutuksen syventäminen lapsen aidon kasvatuskumppanuuden mahdollistamiseksi. (Hanhela & Hietaniemi 2012, 3, 12.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda näkyväksi valmentavan terapeuttisen ohjauksen onnistumisia ja haasteita osittain etäkuntoutuksena tapahtuvassa perhekeskeisessä toimintaterapiassa. Tavoitteena on kuvata perheen, varhaiskasvattajan ja toimintaterapeutin kokemuksia yhteistoimijuudesta ja mahdollisesti keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuneita muutoksia käytettäessä valmentavia etäkuntoutuksen menetelmiä. Opinnäytetyö tuottaa tietoa myös vielä melko vähän käytetystä toimintaterapeuttisen ohjauksen menetelmästä (Occupational Performance Coaching), jolla pyritään lisäämään perheiden toimijuutta ja tyytyväisyyttä sekä vanhempien ongelmanratkaisutaitoja arjen toiminnoissa (Graham, Rodger & Ziviani 2010, 3).

2 Yhteistoimijuus perhekeskeisen toimintaterapian keskiössä

Seuraavassa määrittelen opinnäytetyössäni käytettävän viitekehyksen, taustateorian sekä keskeiset käsitteet. Lähestyn terapeuttista ohjausta kuntoutuksessa laajalti käytetyn Maailman terveysjärjestö WHOn luoman terveyttä ja toimintakykyä ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavan ICF-luokituksen kautta (International Classification of Functioning, Disability and Health). Ko. luokituksessa korostuu ihmisen näkeminen kokonaisuutena, jossa yhteen kietoutuvat ja toisiinsa vaikuttavat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus (Salminen, Järvikoski & Härkäpää 2016, 25). Tämän bio-psykososiaalisen lähestymistavan käyttö on lisännyt kuntoutuksen asiakaskeskeisyyttä ohjaten ajattelua ihmisen näkemiseen kokonaisuutena (Paltamaa & Musikka-Siirtola 2016, 38). ICF-luokituksen lisääntynyt käyttö kertoo myös moniammatillisuuden ja ns. kumppanuusajattelun lisääntymisestä kuntoutuksessa. Siitä rajattu alle 17-vuotiaisiin käytettävä ICF-CY -luokitus (Children and Youth) antaa hyvän ajattelumallin lapsen kuntoutuksen tarkasteluun (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi 2016, 112). Luokituksessa korostetaan lapsen tarkastelua *osana perhettä*, sillä missään muussa kehitysvaiheessa perheen vaikutus toimintaan ei ole yhtä suurta. Lisäksi luokittelu nostaa keskiöön myös *fyysisen ja sosiaalisen ympäristön*. (ICF-CY 2007, xv–xvi.). Seuraavassa kuviossa (kuvio 1) yhdistän ICF-CY -luokituksen ja opinnäytetyöni kohderyhmän kuvaamaan opinnäytetyöni toimintakontekstia.

Kuvio 1. Opinnäytetyön toimintaympäristö ja keskeiset kohderyhmät.

2.1 Perhekeskeinen lasten toimintaterapia

Kauppila, Sipari ja Suhonen-Polvi esittävät lapsen kuntoutumisessa käytettävän pääsääntöisesti kahta käsitteellistä mallia, jotka ovat perhelähtöinen ja perhekeskeinen malli. Heidän mukaansa perhelähtöisessä toimintatavassa nostetaan keskiöön ammattilaisten toiminta, jossa tulee huomioida perheen tarpeet, toiveet, odotukset ja näkemykset lapsen kuntoutumisessa. Perhekeskeisessä toimintatavassa taas ajatellaan ammattilaisten palvelujen kohderyhmänä olevan koko perhe eikä vain lapsi. (2016, 115.)

Perhekeskeinen toimintatapa voidaan myös kuvata toiminnallisuutta kuvaavain termein ja nimitys yhtäaikainen tukeminen onkin yleistymässä kuntoutuksessa. Termiä korostetaan eri osapuolten näkemistä vuorovaikutuskumppaneina, joiden kesken vallitsee luottamus, tasa-arvo ja kunnioitus. Rodgerin ja Zivianin (2006, 31–32) mukaan kumppanuus on yksi perhekeskeisen toiminnan perusedellytyksistä. Perhekeskeinen palvelu voidaan taata vain kehittämällä menestyksekkäs tapa kommunikoida, näkemällä perhe aina ainutkertaisena yksikkönä, tehokkaalla tiimiyhteistyöllä ja sisäistämällä terapeutin ohjauksen pääperiaatteet. (Rodger & Ziviani 2006, 31–32.)

Perhekeskeisessä kuntoutuksessa interventioiden kohteena ja toteuttajana ei siis ole vain kuntoutuja, vaan myös hänen elinympäristönsä ja siihen kuuluvat henkilöt. Autti-Rämön ja Salmisen (2016, 15) mukaan on äärimmäisen tärkeää, että kuntoutujan ja hänen toimintaympäristönsä kannalta merkitykselliset ihmiset osallistetaan kuntoutuksen tarpeen ja tavoitteiden määrittämiseen sekä sisällön ja toteutuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Alle kouluikäisen lapsen toiminnan näyttämöistä melko usein keskeisimpiä ovat oma koti ja päiväkot.

Vaikka toimintaterapeutit ovat tiedostaneet jo pitkään lapsen lähipiirin osallistamisen tärkeyden toimintaterapiainteventioissa, niin todellista perhekeskeistä lasten toimintaterapiaa on toteutettu vasta viime vuosina. Hannan ja Rodgerin (2002, 17–19) mukaan perheiden ja vanhempien osallistaminen lapsen toimintaterapiassa on laiminlyöty pitkään. Heidän mukaansa yhteistoimintaa ovat jarruttaneet mm. toimintaterapeutin ja vanhemman erilaiset arvot ja tavoitteet sekä vahvasti juurtunut ajattelumalli toimintaterapeutin lopullisesta päätäntävällä ns. ammattilaisuutensa perusteella esimerkiksi terapian tavoitteita asetettaessa.

2.2 Kohti yhteistoimijuutta: terapeutin ohjaus ja coaching

On olemassa näyttöä siitä, että kuntoutuksessa yhteisesti asetetut tavoitteet saavutetaan parhaiten, kun terapiassa harjoitellut taidot ja toimintatavat saadaan vietyä arkeen ja niitä harjoitetaan aktiivisesti muulloinkin kuin kerran viikossa tapahtuvalla terapiakäynnillä (ks. esim. Hanhela & Hietaniemi 2012, 37–38; Hellinen 2009). Tämä edellyttää ja haastaa kuntoutujan lähipiirin aktiiviseen toimijuuteen. Kuntoutuksen asiakassuhteissa ollaankin siirtymässä aidompaan yhteistoimijuuteen tai jopa Siparin ja Mäkisen (2012, 28) esittämään kehittäjäkumppanuuteen, jossa korostuu vuorovaikutus ja verkostomainen työtapo sekä aktiivinen toimijuus asiakkaan ja kuntoutusta tekevän tahon välillä. Harran (2014, 38, 193) mukaan yhteistoimijuudessa (co-agency) korostuu vastavuoroisuus, yhteinen päämäärä, konkreettinen yhdessä tekeminen ja kunnioitus toisen autonomiaa kohtaan. Yhteistoimijuus rakentuu yhteistoimintaprosessissa, mitä värittävät oikeudenmukaisuus, kohtuus ja hyvän tahtominen toiselle (Harra 2014, 3).

2.2.1 Terapeuttinen ohjaus

Terapeuttisen ohjauksen ensisijainen tavoite on kuntoutujan tavoitteiden saavuttamisen edistäminen. Sen päämääränä on kuntoutujan ja hänen lähipiirinsä osallistaminen. Terapeuttinen ohjaus on kaksisuuntaista vuorovaikutusta ja se edistää yhteistoimijuutta. (Hanhela & Hietaniemi 2012, 11–12.) Terapeuttisen ohjauksen määrittely on kuitenkin haastavaa. Toimintaterapiakirjallisuudessa ohjaukseen viitataan useasti sanoilla *teaching, guiding, coaching, counselling* ja *education*.

Arkipäiväisimmillään terapeuttinen ohjaus voi olla esim. vanhempien ymmärryksen lisäämistä kuntoutujalapsen haasteista tai vaikkapa yhteistä neuvonpitoa ratkaisujen löytämiseksi arjen pulmallisiin tilanteisiin. Jokainen toimintaterapeutti tekee ohjausta omaa itseään terapeuttisesti hyödyntäen ja ohjauksen sisältö määritellään asiakkaan terapiatavoitteiden saavuttamista tukeviksi.

2.2.2 Coaching

Viime vuosina terapeuttisen ohjauksen rinnalle on noussut käsite terapeuttisesta valmennuksesta. Coaching toimintatapana on levinnyt yhteiskuntamme eri sektoreille varsin laajalti. Sitä käytetään etenkin elämänhallintaan, työelämän kehittämiseen ja johtohenkilöiden kehittämiseen. Yhteisenä piirteenä Coachingista on kuitenkin löydettävissä se, että sillä pyritään nk. oivalluttamaan eli siihen, että asiakas löytää itse ratkaisun pulmaansa.

Coaching/valmentaminen toimintaterapian käsitteenä on vielä vähäisessä käytössä. Hanhelan ja Hietanimen (2012, 13) mukaan Szklut (2011) näkee valmentamisen olevan yksi välillisen intervention välineistä. Välillisessä interventiossa toimintaterapeutin työ kohdistetaan lapsen arjessa tiiviisti vaikuttaviin ihmisiin kuten esimerkiksi vanhempiin, isovanhempiin ja varhaiskasvattajiin.

Toimintaterapeuttinen ohjaus (Occupational Performance Coaching) on yhtäaikaisen tukemisen terapiamenetelmä. Sitä käytetään, kun on tarpeen valmennustyyppisesti ohjata vanhempia tunnistamaan taitojaan ja ottamaan käyttöön uusia toimintamal-

leja/ratkaisuja lapsen ja hänen perheensä toiminnallisen suoriutumisen haasteellisissa tilanteissa (Graham, Rodger & Ziviani 2009, 16; 2010, 4.) Menetelmän perimmäinen tarkoitus on lisätä perheiden osallisuutta ja tyytyväisyyttä arkipäivän toiminnoissa (Graham ja muut 2010, 5). Jäljempänä tekstissä käytän menetelmästä lyhennettä OPC.

OPC-menetelmän interventio kohdistuu vanhempiin ja sen avulla on tarkoitus saavuttaa sekä vanhempien että kuntoutujalapsen toimintaterapialle asetetut tavoitteet. Se soveltuu erityisen hyvin käytettäväksi silloin, kun lapsen toiminta on hyvin riippuvaista toimintaympäristöstä, vanhemmilla on halukkuutta etsiä mahdollisuuksia tukea lastaan erilaisissa toiminnallisen osallistumisen rooleissa, toiminnoissa ja rutiineissa ja vanhemmilla on selkeästi myös tavoitteita liittyen omaan toimintaansa vanhempana. (Rodger & Ziviani 2017, 203.)

Menetelmän teoreettinen viitekehys on vahvasti kiinnittynyt lapsen fyysiseen ja sosiaaliseen toimintaympäristöön (koti ja ympäröivät yhteisöt), johon vanhemmat voivat toiminnallaan vaikuttaa hyvin välittömästi. Menetelmässä käytetään behavioristisia, motivoivia ja vahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen keskittyviä tekniikoita. (ks. Mts. 204, 224.)

Toimintaterapeuttisen ohjauksen menetelmää on vielä tutkittu varsin vähän ja näyttöä valmennuksen/ohjauksen vaikuttavuudesta tarvitaan lisää. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen (Kahjoog, Rassafian, Dunn, Hosseini & Akbarfahimi 2016, 48) mukaan OPC-menetelmään kohdistuvien tutkimusten harvalukuisuus ja keskittyminen yksittäisiin maihin (Uusi-Seelanti) heikentää merkittävästi tutkimusten näytön astetta.

2.3 Etäkuntoutuksen määritelmä

Salmisen, Heiskasen, Hiekkalan, Naamangan, Stenbergin ja Vuononvirran (2016, 11) mukaan etäkuntoutus (engl. tele-rehabilitation) on erilaisten etäteknologiaa soveltavien sovellusten tavoitteellista käyttöä kuntoutuksessa. Se on ammattilaisten ohjaamaa ja seuraamaa ja sillä on selkeä tavoite sekä alku ja loppu.

Casonin (2014, 29) mukaan etäkuntoutuksella on merkittävä rooli yhteiskunnallisen tasa-arvon edistämisessä: se lisää ihmisten mahdollisuuksia päästä osaksi kuntoutuspalveluja ja toimii myös tehokkaamman toimialakohtaisen yhteistyön mahdollistajana. Myös Vesterinen (2010, 15, 41) teki samankaltaisia havaintoja omassa tutkimuksessaan, jossa kerättiin asiakaskokemuksia kaksisuuntaisen videoyhteyden käytettävyydestä jatkokuntoutuksen toteutustapana yli 65-vuotiailla kuntoutusyksiköistä kotiutuneilla asiakkailla. Vesterisen (2010, 15) mukaan sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa vietetyn akuutin kuntoutusvaiheen jälkeen aloitettava etäkuntoutus voi parantaa hoidon jatkuvuutta, kun yhteys ammattilaisiin säilyy.

Etäkuntoutuksesta on kiinnostuttu viime aikoina etenkin sen tuomien mahdollisten kustannussäästöjen takia: sekä asiakkaan että palveluntuottajan eli terapeutin matkakustannukset voivat vähentyä merkittävästi ja näin myös niin sanottu tuottamaton työaika. Tämä on luonnollisesti seikka, mikä kiinnostaa toimialan kustannustehokkuuden näkökulmasta, mutta samanaikaisesti keskustelussa väläytellään fyysisen läsnäolon ja ihmisen kohtaamisen tärkeyttä. Vastakkainasettelu ei kuitenkaan mielestäni ole perusteltua vaan asiassa on löydettävissä optimaalinen ratkaisu kehittämisen ja kokeilujen myötä.

3 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda näkyväksi valmentavan terapeuttisen ohjauksen onnistumisia ja haasteita osittain etäkuntoutuksena tapahtuvassa perhekeskeisessä toimintaterapiassa. **Tavoitteena on kuvata perheen, varhaiskasvattajan ja toimintaterapeutin kokemuksia yhteistoimijuudesta ja mahdollisesti keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuneita muutoksia käytettäessä valmentavia etäkuntoutuksen menetelmiä.**

Järvisen ja Järvisen (2011, 4) mukaan tutkimuskysymys on valittu hyvin silloin, kun sekä kielteinen että myönteinen vastaus kysymykseen ovat mielenkiintoisia. Minua

motivoi juuri heidän mainitsema kuilu nykytietämyksen ja potentiaalisen uuden tietämyksen välillä. Opinnäytetyöni lisää ymmärrystä aiheesta ja voi täyttää aukkoja aiemmassa tietämyksessä.

Tutkimustani ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaista hyötyä etäkuntoutus on tuonut lapsen kuntoutumisprosessin eri osapuolille (kuntoutujalapsi, vanhemmat/hooltaja, toimintaterapeutti, varhaiskasvattaja)?
2. Miten etäkuntoutusmenetelmien käyttö on vaikuttanut vanhempien/hooltajan, toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajien yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen kuntoutujalapsen terapiatavoitteiden saavuttamiseksi?

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus, jonka lähtökohtana on todellinen elämä: kuntoutujalapsen ja hänen lähipiirinsä arki. Päättelyni on induktiivista ja tavoitteena on ymmärtää tutkimukseen osallistuvien valintoja ja kokemuksia. Kylmän ja Juvakan (2007, 26) mukaan laadullisessa tutkimuksessa korostuu ilmiöiden ymmärtäminen tutkimuksen osallistujien subjektiivisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on myös, että osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisuuden perusteella ja osallistujajoukko voi olla pieni (mts. 26–28). Hirsjärven, Remksen ja Sajavaaran (2009, 165–166) esittelemässä Teschin tyypittelyssä tutkimukseni asemoituu tekstin ja/tai toiminnan merkityksen ymmärtämisen ryhmään, jossa tutkimuskohteesta pyritään etsimään yhtäläisyyksiä tai erityisyyksiä etsimällä teemoja tai tulkitsemalla.

Tarkoituksena on selittää vielä melko vähän tutkimusnäyttöä sisältävää ilmiötä (ohjaus etäkuntoutuksessa). Aiheen piirissä on vielä runsaasti miksi, kuinka ja miten -kysymyksiä, joihin lähdetään rohkeasti etsimään vastauksia. Aineiston analysoinnissa käytän myös määrällistä analyysia kuvaamalla luokittelumuuttujien jakaumat ja järjestysasteikollisten muuttujien mediaanin.

4.1 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyöni tutkimusaineiston muodostivat EETU-etäkuntoutushankkeen osana toteutetun webropol-kyselyn tulokset. Kyselyn toteutushetkellä (kesäkuu 2017) mukana oli 6 kuntoutujaa vanhempineen/hooltajineen, 9 varhaiskasvattajaa ja 6 toimintaterapeuttia.

EETU-hankkeeseen sisällytettyyn etäkuntoutuksen kehittämisprojektin kohdejoukkoon kuuluvat kuntoutujalapsi vanhempineen/hooltajineen, toimintaterapeutti ja varhaiskasvattaja. Valittujen kuntoutujien on täytettävä seuraavat nk. sisäänottokriteerit: Lapsen ikä tulee olla 3–6 vuotta ja hänellä tulee olla voimassa oleva Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutuspäätös. Lapsella tulee olla vaikeuksia arjen toiminnoista suoriutumisessa ja osallistumisessa sekä sairaus tai vamma ja siihen liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, josta aiheutuu vähintään vuoden kestävä kuntoutustarve. Lapsen tulee osallistua varhaiskasvatukseen vähintään 20 tuntia viikossa ja lapselta, perheeltä ja päivähoitoyksiköltä on saatu kirjallinen suostumus osallistumisesta kehittämisprosessiin. (EETU - Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön, projektisuunnitelma. 2016.)

Laitisen (1998, 36) mukaan selkeät sisäänottokriteerit ja tarkka tapaustutkimukseen otettavien henkilöiden määrittely on tärkeää myös tutkimuksen tulosten yleistettävyyden, sovellettavuuden ja luotettavan raportoinnin vuoksi. Tämä on otettu hyvin huomioon ko. kehittämisprojektissa.

4.2 Aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselyä (liite 1), joka toteutettiin sähköisesti Webropol-kyselytyökalulla. Sähköisen kyselyn linkki lähetettiin hankkeen työntekijän toimesta sähköpostitse 7.6.2017 kaikille kesäkuussa 2017 hankkeessa mukana oleville toimijoille: kuntoutujan vanhemmille/huoltajalle, varhaiskasvattajalle ja lapsen toimintaterapiainterventioista vastaavalle toimintaterapeutille (N=21). Kuntoutujalapselle itselleen vastattavaksi ei kyselyä kohdennettu.

Kyselyn etusivulla kerrottiin kyselyn tarkoitus ja käyttö osana EETU-hankkeessa tehtävää tutkimustyötä ja hankkeesta raportointia. Suostumuksena tietojen käyttöön osana ko. hanketta pidettiin vastaajien vastaamista kyselyyn.

Kyselylomake sisälsi valmiita vastausvaihtoehtoja, Likert-asteikollisia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Tässä opinnäytetyössä analysoitiin ne kysymykset, jotka liittyivät keskeisesti tutkimukseni tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiini. Näitä olivat taustatietojen (kysymys 2.) lisäksi kysymykset nro 7–11 ja 14–20 (ks. liite 1).

Tutkimukseni lähtökohtana ovat eri toimijoiden kokemukset ja asenteet, josta johtuen kyselylomakkeessa käytettiin paljon Likert-asteikkoa (Gall & Borg 2003, 228–229). Likert-asteikko sopii erityisen hyvin asenteiden mittaamiseen. Se on luotettava ja rakentuu ääripäästä toiseen olevista vastausvaihtoehdoista. (Likert-asteikko N.d.) Vastausvaihtoehtoja oli kuusi (parillinen määrä), mikä Vallin (2010, 118) mukaan on harvinaisempaa, mutta osaltaan kertoo että ko. tutkimuksessa on pohdittu mittauskohteen asiasisältöä eikä suinpäin otettu valmista mittaristoa käyttöön. Itse asiassa Valli (2010, 118–120) korostaa asteikon muuttujien parillisuuden parantavan tutkimuksen luotettavuutta, sillä tällöin vastaajalla ei ole mahdollisuutta valita keskimäistä, ns. neutraalia vaihtoehtoa. Kyselyyn vastaajille tutkittavaa aihetta on pidettävä niin läheisenä, että mielipide ja/tai kokemus asiasta on todennäköinen.

Aineiston analysointi aloitettiin elokuussa 2017. Viikko kyselylinkin lähettämisen jälkeen vastauksia oli saatu 7 kappaletta ja 15.6.2017 hankkeen työntekijä lähetti samoille toimijoille vielä sähköpostitse muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta. Muistutusviesti toistettiin vielä elokuussa 2017, jonka jälkeen saatiin vielä yksi vastaus. Kysely suljettiin 31.8.2017. Kyselyyn vastanneiden määräksi muodostui näin 8 henkilöä.

Kyselyyn vastanneiden määrä jäi todella pieneksi (N=8) – tosin kohdejoukkokin oli melko pieni (21 toimijaa). Näin ollen kyselyn vastausprosentiksi muodostui 38%.

4.3 Aineiston analysointi

Kyselyaineistoa analysoitiin tilastotieteellisin menetelmin sekä järjestelemällä ja luokittelemalla tekstimateriaalia teemoihin. Analyysimenetelminä käytettiin pääosin teemoittelua, jota täydennettiin kuvailevalla tilastollisella analyysillä. Tässä aineistolähtöisessä tutkimuksessa korostuu teoriasidonnaisuus, joka Eskolan (2015, 188) mukaan tarkoittaa, että aineiston analyysissä kytkennät teoriaan ovat havaittavissa, mutta eivät niin selkeästi kuin puhtaasti teorialähtöisessä tutkimuksessa. Vastausten vähyyden perusteella eri toimijoiden (vanhemmat/hooltaja, toimintaterapeutti, varhaiskasvattaja) vastauksien samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia ei voitu analysoida siinä laajuudessa kuin tutkimussuunnitelmaa laadittaessa ajateltiin, vaan ryhmittäisen vertailu toteutettiin osittaisena yhden kysymyksen kohdalla. Vastausten analysointi ryhmittäin olisi heikentänyt tutkimuksen luotettavuutta, joten ko. asiasta luovuttiin.

Likert-asteikollisten kysymysten vastauksia analysoitiin laskemalla väittämäkohtaiset mediaanit. Mediaani kuvaa järjestetyn havaintoaineiston keskimmäistä havaintoa ja sopii käytettäväksi suoran jakauman tunnuslukuna (Holopainen & Pulkkinen 2002, 76). Luotettavinta olisi tarkastella yhtä aikaa useita tunnuslukuja, mutta aineiston ollessa näinkin suppea ei muiden tunnuslukujen käyttö olisi tuonut merkittävää lisäarvoa.

Tutkimuksen viitekehyksenä käytetty Occupational Performance Coaching perustuu vahvasti vuorovaikutukseen, yhteistoimijuuteen ja ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseen. Koska halusin tutkia ohjauksen kokemuksia etäkuntoutuksessa, oli luontevaa teemoitella tekstimateriaalia OPC:n keskeisiä käsitteitä hyödyntäen. Teemoittelusani siten keskeisiä aihepiirejä ovat vuorovaikutus, yhteistoimijuus ja ongelmanratkaisutaidot.

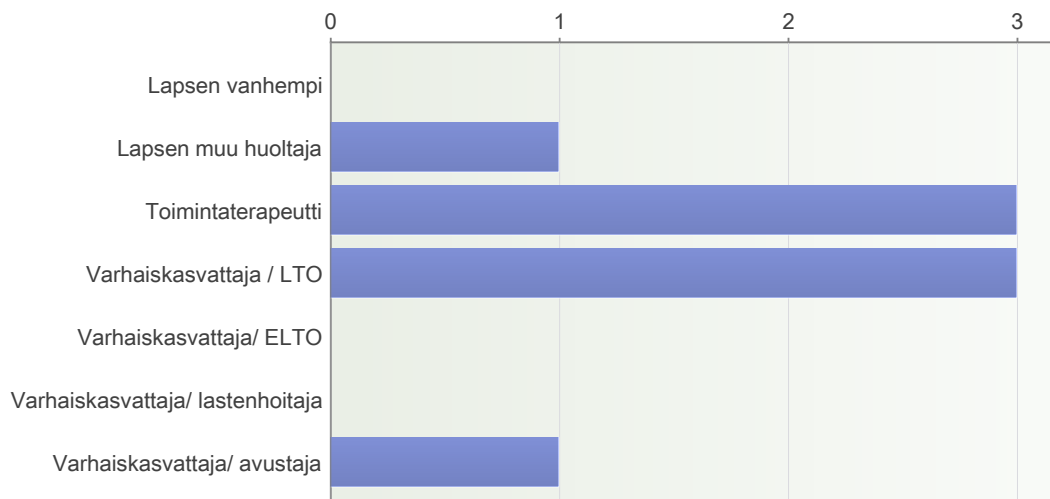

Avointen vastausten teemoittelu tapahtui etsien vastauksissa toistuvia sanoja ja alle-
viivaamalla ne. Keräsin erilleen lauseet, joissa toistui samat ilmaukset ja muutin alku-
peräisilmauksen pelkistettyyn muotoon seuraavasti:

Alkuperäisilmaus: ”Tärkeää on mielestäni, että vuorovaikutus on avointa, jossa kaikki
toimijat ovat samalla ”alustalla”. ”> *Pelkistetty ilmaus:* Vuorovaikutuksen avoimuus
on tärkeää toimijoiden välillä. Aineiston pienuuden johdosta näitä ns. yläluokkia ei
ollut relevanttia jaotella tarkempiin alaluokkiin.

5 Keskeiset tulokset ja johtopäätökset

Kyselyyn vastanneista 38 % (N=3) oli toimintaterapeutteja, 50 % (N=4) kuntoutujalap-
sen elämään päiväkodissa osallistuvia varhaiskasvattajia (LTO ja avustaja -nimik-
keellä) ja yksi vastaaja (N=1) luokitteli itsensä lapsen muuksi huoltajaksi (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajien rooli kehittämishankkeessa

5.1 Etäkuntoutuksen hyödyt lapsen kuntoutusprosessin eri osapuolille

Kyselyssä selvitettiin kehittämisprojektiin osallistuneiden toimijoiden kokemia hyötyjä etäkuntoutuksesta. Vastaajaryhmille (kuntoutujan vanhempi/hooltaja, varhaiskasvattaja, toimintaterapeutti) oli räätälöity kullekin omat vastausväittämät, joiden määrä jakautui seuraavasti: kuntoutujan vanhempi/hooltaja 21 väittämää, varhaiskasvattaja 29 väittämää ja toimintaterapeutti 30 väittämää. Asteikkona oli kuusiporainen Likert-asteikko, jossa numero yksi (1)= ei pidä paikkaansa ja numero kuusi (6) = pitää täysin paikkansa. Vastaajalla oli mahdollisuus valita myös vaihtoehto en osaa sanoa, joka oli sijoitettu asteikosta erilleen sivustonäkymän oikeaan laitaan selkeästi omaksi kohdaksi.

Ko. kysymyksessä korostui vastaajajoukon pienuus (varhaiskasvattajia 4, vanhempia/hooltajia 1, toimintaterapeutteja 3), minkä johdosta vastauksista ei voi tehdä kovinkaan luotettavia yleistyksiä. Yhden vanhemman/hooltajan vastaus on riittämätön esitettäväksi ko. osallistujaryhmän näkemystä kuvaavana, mutta esittelen varhaiskasvattajien ja toimintaterapeuttien kokemia merkittävimpiä etäkuntoutuksen mukanaan tuomia hyötyjä. Väittämiä, joissa vastaajia oli vain yksi ei ole otettu huomioon raportoinnissa.

Varhaiskasvattajien vastauksissa hyötyä selvittäviin väittämiin näkyy positiivinen vire: vastauksissa koetun hyödyn mediaani oli kaikki väittämät huomioiden 4,5. Varhaiskasvattajien mielestä etäkuntoutuksesta on ollut erittäin paljon hyötyä (6) tai paljon hyötyä (5) seuraavissa asioissa: *terapeutin ja varhaiskasvattajan työparityöskentely on onnistunut (Md 6), terapeutti on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin (Md 5,5), varhaiskasvattajan omat työ- ja toimintatavat lapsen kanssa ovat kehittyneet (Md 5), kuntoutuksen tavoitteita on tunnistettu yhteistyössä (Md 5), lapsen toiminnan ja osallistumisen arviointi on onnistunut (Md 5), lapsen tavoitteiden mukainen työskentely on helpottunut (Md 5), varhaiskasvattajan omat ongelmanratkaisutaidot ovat kehittyneet (Md 5,5), varhaiskasvattajaa on kuultu kuntoutujalapsen tavoitteiden asettamisessa (Md 5), terapeutin ja perheen kanssa tehtävä yhteistyön määrä ja sisällöt ovat täsmentyneet (Md 5), yhteistyökokousten määrä on täsmentynyt (Md 5) ja perhe on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin (Md 5).*

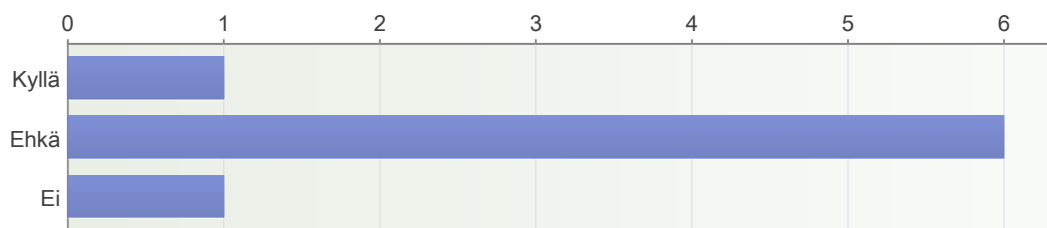
Toimintaterapeuttien kokemukset hyödystä eivät olleet yhtä suuret kuin varhaiskasvattajilla (Md 3). Vastaajien mielestä seuraavat väittämät pitivät hyvin paikkansa (=5) eli toimintaterapeutit olivat kokeneet etäkuntoutuksesta olleen paljon hyötyä *perheiden sitoutumiseen: etäkuntoutuksen myötä perheen koettiin sitoutuneen lapsen yhteisiin tavoitteisiin (Md 5)*. Jonkin verran hyötyä (=4) etäkuntoutuksesta oli ollut siihen, *että lapsen tavoitteiden asettaminen koettiin toteutuneen nyt yhteistyössä (Md 4)*. *Etäkuntoutus oli tuonut jonkin verran hyötyä lapsen vahvuuksien tunnistamiseen sekä mahdollistanut kuntoutumisen seurannan. Myös lapsen tavoitteiden mukainen työskentely oli vastaajien mukaan hiukan helpottunut ja yhteistyö varhaiskasvattajan kanssa oli lisääntynyt jonkin verran (Md 4)*.

Uuden teknologian käyttöönoton hyötyjä lapsen kuntoutumisprosessissa selviteltiin 12 väittämän avulla. Asteikkona oli edelleen kuusiportainen Likert-asteikko, jossa numero yksi (1)= täysin eri mieltä ja numero kuusi (6)= täysin samaa mieltä. Täysin samaa mieltä väittämien kanssa (=6) tai jokseenkin samaa mieltä (=5) oli 59 % vastaajista. Tulos on laskettu jättäen ulkopuolelle en osaa sanoa -vaihtoehdon valinneet.

Uusi teknologia nähtiin mahdollistavana tekijänä (Md 6) ja vastaajat olivat kiinnostuneet soveltamaan uusia sovelluksia lapsen kuntoutumisprosessissa (Md 6). Vastaajat kokivat, että heillä myös on riittävät välineet teknologian käyttöönottoon (Md 6). Uusien kuntoutuksen sovelluksien koettiin parantavan tietoturvallisuutta (Md 5), mikä on äärimmäisen tärkeä yhteydenpidossa huomioon otettava seikka. Sovellusten helppokäyttöisyyden ja ns. visuaalisen miellyttävyyden merkitys käyttöönottohalukkuuteen tuli myös tässä tutkimuksessa selkeästi esille: vastaajat kokivat, että sovellusten ulkoasu vaikuttaa merkittävästi käyttöönottohalukkuuteen (Md 5).

Vastausten perusteella väittämistä esille nousi selkeästi myös väittämä *Koen, että kasvokkain tapahtuva kuntoutus on parempaa (Md 6)*. Jokseenkin samaa tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa olivat kaikki viisi vastaajaa. Kolme vastaajaa ei osannut ilmaista kantaansa kysymykseen. Yksi väittämä tuo vahvasti esiin ihmisten melko yleisen mielipiteen kasvokkain tapahtuvan kuntoutuksen paremmuudesta. Huomionarvoista kuitenkin on, ettei etäkuntoutuksella ajatellakaan korvattavan ns. täysimääräisesti kasvokkain tapahtuvaa kuntoutusta, vaan nyt etsitään optimaalista ratkaisua ko. toimintavaihtoehtojen suhteen.

Hankkeen vaikutusta toimijoiden omien ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen selvitettiin kyllä/ehkä/ei -kysymyksellä (*Ovatko lapsen arjen haasteellisiin tilanteisiin liittyvät ongelmanratkaisutaitosi mielestäsi parantuneet EETU- hankkeeseen osallistumisen aikana?*) sekä avoimella kysymyksellä *Mikä on vaikuttanut ongelmanratkaisutaitojesi kehittymiseen?* Vastaajista yksi (12,5 %) ilmoitti ko. taitojensa kehittyneen, kuusi (75 %) vastaajaa ilmoitti ongelmanratkaisutaitojensa *ehkä* kehittyneen hankkeeseen osallistumisen aikana ja yksi vastaaja (12,5 %) ilmoitti etteivät taidot olleet kehittyneet (ks. kuvio 3).

Kuvio 3. Vastaajien kokemus omien ongelmanratkaisutaitojen kehittämisestä.

Avoimissa vastauksissa (N=5) kaksi vastaajaa viidestä (40 %) koki yhteistyön lisääntymisen ja saadun ohjauksen/neuvonnan vaikuttaneen ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen.

”Yhteistyön lisääntyminen toimijoiden välillä avaa uusia näkökantoja lapsen ongelmiin.”

”Tilanteista keskusteleminen muiden kanssa sekä lapsen tarkkailu.”

5.2 Etäkuntoutusmenetelmien käytön vaikutus yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen

Etäkuntoutusmenetelmien käytön ja hankkeeseen osallistumisen vaikutusta vuorovaikutukseen lapsen arkeen osallistuvien toimijoiden välillä selvitettiin kahdeksalla

väittämällä, johon vastaamalla vastaaja arvioi vuorovaikutuksen määrää eri henkilöiden välillä. Kuusiportaisessa Likert-asteikossa yksi (1) = ei ollenkaan ja kuusi (6) = erittäin paljon. Teemaa syvennettiin vielä avoimella kysymyksellä, jossa vastaajan tuli kuvailla omin sanoin, millaiseksi on kokenut etäkuntoutuskokeilujen aikaisen vuorovaikutuksen eri toimijoiden välillä. Mikäli vastaaja tuns, ettei osaa vastata väittämään, ohjattiin häntä jo kyselyn saatteessa jättämään tällöin vastaamatta.

Vuorovaikutuksen lisääntymistä mittaaviin väittämiin yli puolet (55 %) annetuista vastauksista sijoittui asteikon keskelle kohtaan 3 = vähän tai 4 = jonkin verran. Vastaajat kokivat EETU-hankkeen ja etäkuntoutusmenetelmien käytön lisänneen jonkin verran vuorovaikutusta toimijoiden välillä (Md 4). 57 % vastaajista koki, että toimintaterapeutin kanssa tehtävä yhteistyö oli lisääntynyt paljon tai erittäin paljon (Md 5). 50 % vastaajista koki myös, että varhaiskasvattajan kanssa tapahtuva vuorovaikutus oli lisääntynyt. Myös muiden lapsen kuntoutukseen osallistuvien henkilöiden kanssa tapahtuva vuorovaikutus oli vastaajien mielestä lisääntynyt jonkin verran (Md 4) samoin kuin lapsen vuorovaikutus ikätovereidensa kanssa (Md 4). Lähettäjätahon kanssa tehtävää vuorovaikutusta ei hankkeeseen osallistuminen eikä etäkuntoutusmenetelmien käyttö ollut lisännyt ollenkaan tai hyvin vähän. Tätä mieltä oli 57 % vastaajista (Md 2).

Toimintaterapeutin kanssa yhteistyö on syventynyt ja se on tuntunut hyvältä. Tässäkin asiassa yhteistyö tuo voimaa ponnisteluun lapsen kuntoutumisen eteen...

Toiset kokevat etän huonona ja aikaavievänä. Jos vastapuolen ei tarvitse kui vastaanottaa ennestään tutuilla menetelmillä niin ok, muuten ei toimi. Tietoa perheille ja varhaiskasvattajille tulisi lisätä paljon ettei se jää palveluntuottajan harteille ja ajankäytöksi sekä "teette meille lisätöitä" ajatukseksi jota kautta vuorovaikutuksen laatu todellakin kärsii.

Yhteydenpito on hiukan lisääntynyt terapiakäyntien välillä. Yhteydenpito varhaiskasvatuksen kanssa lisääntynyt ja eri toimijoiden roolit ja odotukset selkiytyneet. Kiinnostus terapiaa kohtaan on lisääntynyt myös varhaiskasvatuksen osalta. Ratkaisuja tehty yhdessä miettien, jotka ovat palvelleet erityisesti lasta ja perhettä. Esim. Arkeen liittyviä käytännön järjestelyjä.

Lapsen kuntoutusprosessiin vaikuttaa luonnollisesti verkoston yhteistyö ja yhteistojen syvyys. Vastaajien kokemuksia tekijöistä, jotka mahdollistavat verkostoyhteistyön, selvitettiin 14 väittämän avulla. Lisäksi vastaajan oli mahdollista nimetä itse yhteistyöhön vaikuttava tekijä. Käytetty asteikko oli 1= ei ollenkaan tärkeä, 6= erittäin tärkeä. Vastausten perusteella verkoston yhteistyöhön mahdollistavasti vaikuttavat monet tekijät. Kokonaisuudessaan vastaajien näkemykset olivat hyvin samansuuntaisia esitettyjen väittämien kanssa (Md 5,5). Viiden väittämän osalta kaikki väittämään vastanneet kokivat väittämän vaikuttavan verkoston yhteistyöhön erittäin paljon (= 6). Tällaisia asteikon ääripäähän asemoituja väittämiä olivat *Hyvä ja luottamuksellinen keskusteluyhteys terapeutin, varhaiskasvattaja ja perheen välillä, yhteistyön pitkäjänteisyys, kaikkien verkoston osapuolien toimiminen kuntoutujalapsen tavoitteiden suuntaisesti, avoin tiedon jakaminen lapsen haasteista sekä yhdessä tekemisen meininki*.

Vastaajien näkemystä yhteistyöstä ja sen tarpeista syvennettiin avoimella kysymyksellä, jossa kysyttiin minkälaista vuorovaikutusta tai yhteistyötä vastaaja kaipaa eri toimijoiden välillä jatkossa. Vastauksissa nousi esille avoimuuden käsite:

"Samanlaista, avointa yhteydenpitoa kun nytkin on ollut."

"Kaikkien kanssa avointa vuorovaikutusta ja yhteistyötä."

"Tärkeää on mielestäni, että vuorovaikutus on avointa, jossa kaikki toimijat ovat samalla "alustalla"."

Vastaajat kokivat avoimuuden olevan yhteistyön ja vuorovaikutuksen keskeinen elementti, jota täytyy ruokkia ja vaalia.

5.3 Johtopäätökset

Vuorovaikutus

Analysoidun aineiston perusteella etäkuntoutusmenetelmien käyttö on lisännyt lapsen kuntoutusprosessissa mukana olevien toimijoiden välistä vuorovaikutusta jonkin verran. Terapeutin ja varhaiskasvattajan välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen näkyi myös onnistumisena työparityöskentelyssä. Vuorovaikutus onkin yksi keskeisimmistä toimintaterapeutin ammatin ydinarvoista ja kirjattu toimintaterapeuttien ammattieettisiin ohjeisiin (toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet 2016). Vastaajien mielestä etenkin yhteistyö toimintaterapeutin kanssa oli lisääntynyt ja tähän suuntaukseen oltiin hyvin tyytyväisiä.

Yhteistoimijuus

Etäkuntoutusmenetelmien käytöllä koettiin olleen merkittävin vaikutus yhteistoimijuuteen: yhteistoimijuuden vahvistuminen näkyi vastaajien mielestä etenkin tavoitteiden asetannassa ja yhteisessä työskentelyssä niiden saavuttamiseksi. Yhteisymmärrys oli lisääntynyt, mihin vaikuttanee vastaajien huomiot yhteistyön määrän ja sisällön täsmentymisestä. Tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn on sitouduttu eri osapuolten toimesta ja niitä kohti työskennellään yhteistyössä. Osallistava toimintatapa lisäten avointa vuorovaikutusta ja keskustelua poistaa jännitteitä ja vähentää väärinymmärryksiä eri toimijoiden välillä.

Ongelmanratkaisutaidot

Ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen ei etäkuntoutuksella vastaajien mielestä ollut ollut kovin merkittävää vaikutusta. Tätä selittää myös kyselyn ajoittuminen kehittämishankkeen alkuun, jolloin osa etäkuntoutushankkeessa mukana olevista toimijoista oli vielä ns. lähtökuopissaan ja osa taas oli päässyt yhteistyössä ja etäkuntou-

tuskokeilussa jo hyvin vauhtiin. Mielenkiintoista olisi toistaa kysymys hankkeen päättyessä ja vertailla saatuja vastauksia toisiinsa; näin saataisiin selville, kuinka lisääntynyt yhteistyö on vaikuttanut toimijoiden ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen.

6 Oma pohdinta

6.1 Luotettavuus

Kylmän ja Juvakan (2007, 127) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida kriteereillä uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Pietarisen (2002, 59) mukaan tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan informaat-ion perustelemista kriittisesti. Seuraavassa käyn tutkimusprosessini eri vaiheita lävitse edellä mainittuihin kriteereihin peilaten.

Kylmän ja Juvakan (mts. 128) mukaan tutkimuksen uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija on varmistunut siitä, että tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimukseen osallistuvien henkilöiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Uskottavuutta voi lisätä esim. palauttamalla tutkimustulokset tutkimukseen osallistujille ja pyytää heitä arvioimaan tulosten paikkaansa pitävyyttä, keskustelemalla samaa ilmiötä tutkivien ihmisten kanssa, viettämällä tarpeeksi pitkä aika tutkittavan ilmiön parissa tai triangulaatiolla (mts. 128). Aineistotriangulaatio tarkoittaa ilmiön hahmottamista eri näkökulmista ja ko. tutkimuksessa se olisi voinut tarkoittaa tutkimusaineiston täydentämistä esimerkiksi kohdennetuilla teemahaastatteluilla kohderyhmän toimijoille (huoltaja/vanhempi, varhaiskasvattaja, toimintaterapeutti). Tätä en kuitenkaan pystynyt aikataulusyistä suorittamaan, mikä heikentää tutkimuksen uskottavuutta. Tutkimukseni uskottavuutta heikentää myös vastaajien pieni määrä – etenkin vanhempi/huoltaja -ryhmään kuuluvia vastaajia ei ollut kuin yksi, joten ryhmien välisiä eroja kokemuksissa ei voitu analysoida.

Tutkimuksen vahvistettavuus tarkoittaa tutkimusprosessin koko kulkua ja toisen ilmiötä tutkivan mahdollisuutta seurata prosessin kulkua lukemalla tutkimusraportin (mts. 129). Vahvistettavuutta olen pyrkinyt lisäämään pitämällä tutkimuspäiväkirjaa koko opinnäytetyön laatimisen ajan ja kirjaamalla siihen valintojani ja perusteluitani

niille. Näin niihin on ollut helppo palata, kun olen kuvannut tutkimusprosessini opin-
näytetyöhöni. Olen myös perehtynyt hyvin tutkimusongelmaa koskevaan kirjallisuus-
teen ja tutkimuksen tekoon sekä perustellut huolellisesti tekemäni tutkimusmetodo-
logiset ratkaisut.

Refleksiivisyydellä tarkoitetaan tutkimuksessa tutkijan itsetuntemusta ja omien valin-
tojen tiedostamista (mts. 129). Olen tietoisesti pohtinut suhtautumistani etäkuntou-
tukseen ja pyrkinyt säilyttämään objektiivisuuteni ja hieman etäännyttämään itseni
tutkimusaiheen mahdollisesti synnyttämistä tunteista. Ns. vastakkainasettelua ai-
heesta on kovin paljon, mutta tieteelliseen näyttöön perustuvaa argumentointia kai-
vataan lisää.

Tutkimuksen tulosten siirrettävyys on myös yksi laadullisen tutkimuksen luotetta-
vuuskriteereistä (mts. 129). EETU-etäkuntoutushankkeen osana toteutettu kehittä-
misprojekti on suunniteltu ja dokumentoitu huolella ja tutkimusprosessi on kuvattu
yksityiskohtaisesti. Kohdejoukko on kuvattu tarkoin. Tutkimuksen tulokset ovat mie-
lestäni siirrettävissä myös muihin vastaaviin tilanteisiin. Uskon, että samansuuntaisia
tuloksia olisi saatu, vaikka terapiamuotona olisi ollut esimerkiksi puheterapia tai fy-
sioterapia.

6.2 Eettisyys

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden anonymiteetin säilymisestä on huolehdittu ja
kaikki kerätty tutkimustieto ja -tulokset on käsitelty luottamuksellisesti
henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Kyselyyn vastaajalle on tähdennetty jo kyselyn
saatteessa, että vastaamalla kyselyyn vastaaja antaa luvan käyttää vastauksiaan
osana hankkeeseen sisällytettyä tutkimusta. Tutkimuksen yhteydessä kerättyjä tie-
toja säilytetään lukituissa tiloissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun arkistossa vuoden
ajan hankkeen päättymisen jälkeen, jonka jälkeen ne hävitetään tietosuojamateriaa-
lina. Tutkimuksen eettisiä lähtökohtia on tarkasteltu jo arviointitutkimusta
suunniteltaessa, mistä kertoo Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin tutkimuseettisen
lautakunnan antama lausunto EETU-hankkeessa tehtävälle arviointitutkimukselle
(8.11.2016, 10/2016).

6.3 Tutkimustyön anti ja jatkotutkimusajatuksia

ICF-CY -luokituksen mukaisesti yhteistoimijuus muodostuu luonnollisesti perheen fyysisen ja sosiaalisen ympäristön estradille. Tutkimukseni osoittaa, että etäkuntoutusmenetelmien käyttö voi lisätä etenkin yhteistoimijuutta ja vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä. Asenteellisia esteitä kuitenkin on, jotka voi ylittää vain lisäämällä etäkuntoutuksen käyttöä ja sen myötä myös myönteisiä käyttäjäkokemuksia. Ratkaisevaa kuitenkin on osapuolten avoin kiinnostus vuorovaikutteiseen yhteistoimijuuteen kuntoutujalapsen tavoitteiden edistämiseksi.

Occupational Performance Coachingin keskeisiä teemoja voidaan edistää myös osittain etäkuntoutuksena toteutettavassa lasten toimintaterapiassa, mutta ns. puhtasoppinen menetelmän hyödyntäminen edellyttää menetelmään perehtymistä ja kouluttautumistakin. Kirjallisuutta menetelmän konkreettisesta käytöstä oli todella vaikeaa löytää, mutta uusimmassa Rodgerin (2017) teoksessa menetelmää kuvataan jo melko kattavasti. Yksityiskohtainen käsikirja madaltaisi menetelmän käyttöönottoa ja lisäisi varmasti menetelmän hyödyntämistä toimintaterapeuttien keskuudessa.

Keskeinen kysymys mielestäni kuuluukin, että millä motivoidaan eri toimijat aikaisempaa vuorovaikutteisempaan yhteistyöhön asiakaskeskeisen kuntoutuksen takaamiseksi? Keskiössä on kuitenkin lapsi, jonka lähipiirillä on ratkaiseva rooli ja merkitys osallistavan ja merkityksellisen toiminnan ja taitojen harjoittamisen mahdollistajana. Lapsen velvollisuuksiin ei kuulu puolensa pitäminen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden nimissä, vaan se on meidän aikuisten ja kuntoutustoiminnan ammattilaisten moraalinen tehtävä ja velvollisuus.

Lähteet

- Autti-Rämö, I. & Salminen, A-L. 2016. Kuntoutumisen hyvät käytännöt. Julkaisussa Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen, A. Kuntoutuminen. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim. 14–17.
- Cason, J. 2014. Telehealth. A rapidly developing service delivery model for occupational therapy. *International Journal of Telerehabilitation*, 6, 1, 29–36. Viitattu 20.5.2017. <http://telerehab.pitt.edu/ojs/index.php/Telerehab/article/view/6148>.
- EETU - Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön. Projektisuunnitelma. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulun asiakirja.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Julkaisussa Valli, R. & Aaltola, J. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Jyväskylä: PS-kustannus. 188–206.
- Gall, M. D., Gall, J. P. & Borg, W. R. 2003. Educational research. An Introduction. Boston: Allyn & Bacon.
- Graham, F. & Rodger, S. 2017. Occupational Performance Coaching: Enabling parents' and children's Occupational Performance. Julkaisussa Rodger, S. & Kennedy-Berh, A. *Occupation-Centred Practice with Children: a practical guide for occupational therapists*. 2. uud.p. Chichester: Wiley-Blackwell. 203–226.
- Graham, F., Rodger, S. & Ziviani, J. 2009. Coaching parents to enable children's participation: An approach for working with parents and their children. *Australian Occupational Therapy Journal* 1 (56), 16–23. Viitattu 18.5.2017. <https://janet.finna.fi/Cinahl>.
- Graham, F., Rodger, S. & Ziviani, J. 2010. Enabling Occupational Performance of Children Through Coaching Parents: Three Case Reports. *Pediatric Physical and Occupational Therapy*. 30, 1, 4–15. Viitattu 20.5.2017. <http://dx.doi.org/10.3109/01942630903337536>.
- Hanhela, A & Hietaniemi, K. 2012. Yhteisen asiantuntijuuden äärellä: Lähiverkoston ohjaus lasten toimintaterapiassa. Opinnäytetyö, AMK. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma. Viitattu 20.5.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201204114310>.
- Hanna, K. & Rodger, S. 2002. Towards family-centred practice in paediatric occupational therapy: A review of the literature on parent–therapist collaboration. *Australian Occupational Therapy Journal* (49) 1, 14–24.
- Harra, T. 2014. Terapeuttinen yhteistoiminta. Asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Hellinen, E. 2009. Theraplay-terapian vaikutukset lapsiperheen arkeen ja vuorovaikutukseen. Pro Gradu -tutkielma. Sosiaalityön koulutusohjelma. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 28.5.2017. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-20141>.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2002. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: Werner Söderström.

ICF-CY International Classification of Functioning, Disability and Health. Children & Youth Version. 2007. WHO Press.

Järvinen, P. & Järvinen A. 2011. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Juvenes Print.

Kahjoog, A., Rassafian, M., Dunn, W., Hosseini, S. & Akbarfahimi, N. 2016. Occupational Performance Coaching: A descriptive review of literature. New Zealand Journal of Occupational Therapy, 63(2), 45–49. Viitattu 5.5.2017.
<https://janet.finna.fi>, Cinahl.

Kauppi, J., Sipari, S. & Suhonen-Polvi, H. 2016. Lapsen kokonaiskuntoutus kehitysympäristössään. Julkaisussa Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen A. Kuntoutuminen. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim. 110–121.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laitinen, H. 1998. Tapaustutkimuksen perusteet. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 55. Kuopio.

Likert-asteikko, N.d. Viitattu 28.8.2017. <https://fi.surveymonkey.com/mp/likert-scale/>.

Paltamaa J. & Musikka-Siirtola, M. 2016. ICF-luokitus. Julkaisussa Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen A. Kuntoutuminen. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim. 37–55.

Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Julkaisussa Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. Tutkijan eettiset perusvalinnat. Tampere: Tammer-Paino. 58–69.

Rodger, S. & Ziviani, J. 2006. Children, their Environments, Roles and Occupations in Contemporary Society. Julkaisussa Rodger, S. & Ziviani, J. Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Occupation. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 27.8.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>.

Salminen, A-L., Heiskanen, T., Hiekkala, S., Naamanka, J., Stenberg, J-H. & Vuononvirta, T. Etäkuntoutuksen ja siihen läheisesti liittyvien termien määrittelyä. Julkaisussa Salminen, A-L., Hiekkala, S. & Stenberg, J-H. 2016. Etäkuntoutus. Tampere: Juvenes Print. 11–18.

Salminen, A-L, Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2016. Teoriat, viitekehykset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. Julkaisussa Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen A. Kuntoutuminen. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim. 20–36.

Sipari, S. & Mäkinen, E. 2012. Yhdessä rakentuva kuntoutusosaaminen. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 6, Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.5.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5797-75-6>.

Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet. 2016. Viitattu 25.10.2017.
<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/1080/ammattieettisetohjeet2016.pdf>

Valli, R. Kyselylomaketutkimus. Julkaisussa Valli, R. & Aaltola, J. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 3. uud.p. Juva: WS Bookwell. 103–127.

Vesterinen, R. 2010. Etäkuntoutus – mahdollisuus kuntoutua kotona kaksisuuntaisen videoyhteyden avulla. Käytettävyystudkimus InnoKusti -hankkeessa. Pro Gradu - tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Terveystieteiden laitos. Viitattu 5.5.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25732/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201012223215.pdf?sequence=1>.

Liitteet

Liite 1. Webropol -kyselylomake.

EETU - hankkeen ensimmäinen kysely. Kevät 2017

Tervetuloa vastaamaan EETU-hankkeen ensimmäiseen kaikille toimijoille suunnattuun kyselyyn.

Varaa vastaamiseen n. 20 - 30 minuuttia aikaa. Voit myös tallentaa keskeneräisen kyselyn ja palata vastaamaan myöhemmin.

TOIVOMME VASTAUKSIASI 15.6.2017 MENNESSÄ

Olet saanut tämän kyselyn linkin joko hanketyöntekijältä tai lapsesi toimintaterapeutilta. Kysely on laadittu yhteiseksi kaikille hankkeen toimijoille: terapeuteille, varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä perheille.

Kysymyksen muotoilu on pyritty rakentamaan siten, että voit vastata kaikkiin kysymyksiin. Yksi kysymys on suunnattu erikseen perheelle, terapeutille ja varhaiskasvattajille.

Pohdi siis vastatessasi omaa rooliasi lapsen kuntoutumisen tukemisessa tämän kevään 2017 aikana. Kyselyn tavoitteena on selvittää toimijoiden kokemuksia EETU hankkeen alkuvaiheesta.

Vastaamalla kyselyyn annat tukijoille luvan käyttää vastauksiasi nimetöminä osana EETU hankkeen tutkimusta ja raportointia.

Vastauksiasi käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Raportoinnissa ei voida yksittäistä vastaajaa tunnistaa.

1. Vastaajan sukupuoli *

☐ Mies

☐ Nainen

☐ En halua
kertoa

2. Mikä on roolisi tai ammattinimikkeesi EETU-hankkeessa

☐ Lapsen
vanhempi

☐ Lapsen muu
huoltaja

☐ Toimintaterapeutti

☐ Varhaiskasvattaja / LTO

☐ Varhaiskasvattaja/ ELTO

☐ Varhaiskasvattaja/
lastenhoitaja

☐ Varhaiskasvattaja/
avustaja

Sivu 2/10

Seuraavilla kysymyksillä pyritään kartoittamaan käytössäsi olevien teknologisten/digitaalisten arkea ja kuntoutusta tukevien välineiden ja sovellusten käyttöä. Kaksi ensimmäistä kysymystä (3 ja 4) on suunnattu kartoittamaan jo tavainomaisessa käytössäsi olevien välineiden ja sovellusten käyttöä. Kolmas kysymys (5) koskee EETU-hankkeessa käyttöönottamiasi sovelluksia ja menetelmiä.

3. Onko lapsella käytössä teknologisia arjen apuvälineitä?

Kuvaa yksilöidysti mihin kutakin niistä käytetään (kotona, terapiassa, päiväkodissa?)

---

4. Onko EETU-hankkeessa mukana olevan lapsen kuntoutumisen tukena käytetty jo aiemmin seuraavia teknologisia sovelluksia? Pohdi kuinka usein kyseiset välineet/menetelmät ovat olleet käytössä.

1= ei koskaan 2= muutaman kerran vuodessa 3= kuukausittain 4= viikoittain 5= päivittäin

1 2 3 4 5

Vapaasti saatavilla olevia mobiilisovelluksia; esim WhatsApp

○ ○ ○ ○ ○

Muuta viestintätapaa älypuhelimella; esim. messenger tai tekstiviesti

○ ○ ○ ○ ○

Puhelinneuvotteluja	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Sähköpostiviestintää	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Yksilöllisesti toteutettuja videoita, tehtäviä/harjoitteita	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Pilvipalveluun tallennettuja ohjeita jaetussa työtilassa, esim. DropBox	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Reaaliaikaisia videoneuvotteluita; esim Skype	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Muuta, Mitä? _____	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

5. Oletko itse käyttänyt kevään 2017 aikana osana EETU hanketta seuraavia teknologisia sovelluksia? Pohdi kuinka usein kyseiset työvälineet ovat olleet käytössäsi.

1= ei koskaan 2= muutaman kerran 3= kuukausittain 4= viikoittain 5= päivittäin

	1	2	3	4	5
Vapaasti saatavilla olevia mobiilisovelluksia; esim WhatsApp	☐	☐	☐	☐	☐
Muuta viestintätapaa älypuhelimella; esim. messenger tai tekstiviesti	☐	☐	☐	☐	☐
Puhelinneuvotteluja	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpostiviestintää	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilöllisesti toteutettuja videoita, tehtäviä/harjoitteita	☐	☐	☐	☐	☐
Pilvipalveluun tallennettuja ohjeita jaetussa työtilassa, esim. DropBox	☐	☐	☐	☐	☐
Reaaliaikaisia videoneuvotteluita; esim Skype	☐	☐	☐	☐	☐

mCoach:n avulla annettuja tehtäviä ja harjoitteita

○ ○ ○ ○ ○

KindieDayssin avulla lähetettyjä "reissuvihko" viestejä

○ ○ ○ ○ ○

Muuta, Mitä? _____

○ ○ ○ ○ ○

6. Valitse seuraavista vaihtoehtoista KUUSI TÄRKEINTÄ roolia, mitkä kuvaavat sinun toimintaasi edellämainituissa etäviestintätilanteissa.

☐ Aktiivinen yhteyden luoja

☐ Innovaattori

☐ Tiedon
vastaanottaja

☐ Verkoston
viestinvälittäjä

☐ Aktiivinen
vastaanottaja

☐ Kyseenalaistaja

☐ Neuvonantaja

☐ Ongelmanratkaisija

☐ Kysyjä

☐ Tiedonantaja

☐ Keskustelija

☐ Neuvottelija

☐ Tehtävien
luoja

☐ Harjoitusten
toteuttaja

☐ Palautteen
antaja

☐ Neuvottelija

Sivu 3/10

Seuraavilla kysymyksillä pyritään kartoittamaan EETU-hankkeen aloitusvaiheessa (kevät 2017) koettuja hyötyjä.

Nämä kysymykset on suunnattu erikseen eri toimijoille: PERHEILLE (7), TOIMINTATERAPEUTEILLE (8) JA VARHAISKASVATAJILLE (9).

VASTAA SINULLE SUUNNATTUUN KYSYMYKSEEN.

7. PERHEILLE

Perheenjäsenet vastaavat tähän kysymyksen pohtien kuinka paljon etäkuntoutuksen käyttöönotosta on ollut HYÖTYÄ lapsen kuntoutumiseen ja yhteistyöhön liittyvissä asioissa.

Kuvaa kokemiasi hyötyjä vastaamalla seuraaviin väittämiin (asteikko 1= ei pidä paikkaansa, 6=pitää täysin paikkansa).

Terapeutin kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Terapeutin kanssa tehtävän yhteistyön määrä on lisääntynyt	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Terapeutti on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Tietoni terapeutin työn sisällöistä on lisääntynyt	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Varhaiskasvattajan kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Varhaiskasvattajan kanssa tehtävän yhteistyön määrä on lisääntynyt	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Varhaiskasvattaja on sitoutunut lapsen yhteisiin tavoitteisiin	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Yhteistyöpalavereiden sisältö on täsmentynyt	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

8. TOIMINTATERAPEUTEILLE

Toimintaterapeutit vastaavat tähän kysymyksen pohtien kuinka paljon etäkuntoutuksen käyttöönotosta on ollut HYÖTYÄ lapsen kuntoutumiseen ja yhteistyöhön liittyvissä asioissa.

Kuvaa kokemiasi hyötyjä vastaamalla seuraaviin väittämiin (asteikko 1= ei pidä paikkaansa, 6=pitää täysin paikkansa).

1 = ei pidä paikkaansa 6 = pitää täysin paikkaansa

1 2 3 4 5 6 en osaa
sanoa

Kuntoutuksen työn vaikutusten seuraaminen on helpottunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen tavoitteiden asettamisen on toteutunut yhteistyössä

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen verkoston toimijat tunnistavat paremmin lapsen vahvuuksia

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen tavoitteiden mukainen työskentelyn on helpottunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen toiminnan ja osallistumisen arviointi on onnistunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen verkoston (perhe, terapeutti, varhaiskasvattajat)
toimijat tunnistavat paremmin lapsen vahvuuksia

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen kuntoutumisen seuraaminen on mahdollistunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen pulmien ymmärtäminen on selkeytynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen terapian käyntikerrat (etä- ja kontakti-)
rytmittyvät tarvelähtöisesti

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen perheen arjen toimintamallit ovat kehittyneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Varhaiskasvattajan kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perheemme arjen toimintamallit ovat parantuneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Varhaiskasvattajan kanssa tehtävän yhteistyön määrä on lisääntynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Työyhteisön toiminta on kehittynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Varhaiskasvattaja on sitoutunut lapsen yhteisiin
tavoitteisiin

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Omat työtavat/toimintatavat ovat kehittyneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Terapeutin ja varhaiskasvattajan työparityöskentely on onnistunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perheen kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perheen kanssa tehtävä yhteistyön määrä on lisääntynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perhe on sitoutunut lapsen yhteisiin tavoitteisiin

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Yhteistyöpalavereiden sisältö on täsmentynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Kuntoutuksen tavoitteita on tunnistettu yhteistyössä

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Työyhteisöni toiminta on kehittynyt

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Omat työtapani/toimintatapani lapsen kanssa ovat kehittyneet

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Terapeutin välillinen työ tulee näkyväksi

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perhelähtöinen työotteeni on varmentunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Oman ajankäytön hallinta on parantunut

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Matkustamisen väheneminen on säästänyt työaikaani ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sovellusten opettelu on ollut mielekästä työajankäyttöä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Olen voinut käyttää säästyneen matkustusajan työn suunnitteluun ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

9. VARHAISKASVATTAJILLE

Varhaiskasvattajat vastaavat tähän kysymyksen pohtien kuinka paljon etäkuntoutuksen käyttöönotosta on ollut HYÖTYÄ lapsen kuntoutumiseen ja yhteistyöhön liittyvissä asioissa.

Kuvaa kokemiasi hyötyjä vastaamalla seuraaviin väittämiin (asteikko 1= ei pidä paikkaansa, 6=pitää täysin paikkansa).

1 = ei pidä paikkaansa 6 = pitää täysin
paikkaansa

1 2 3 4 5 6 En osaa
sanoa

Lapsen verkoston toimijat tunnistavat paremmin lapsen vahvuuksia ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Terapeutti on sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen osallistuminen päiväkodin arjessa on lisääntynyt ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Kuntoutuksen tavoitteita on tunnistettu yhteistyössä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Minua on kuultu lapseni tavoitteiden asettamisessa ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen tavoitteiden asettamisen on toteutunut yhteistyössä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Tietoni terapeutin työn sisällöistä on lisääntynyt	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsen tavoitteiden mukainen työskentelyn on helpottunut	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsen toiminnan ja osallistumisen arviointi on onnistunut	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsen pulmien ymmärtäminen on selkeytynyt	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsen kuntoutumisen seuraaminen on mahdollistunut	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Päiväkodissa on yhteisesti sovittu lapsen kuntoutumista tukevat toimintamallit	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Päiväkodin työntekijät tunnistavat paremmin lapsen vahvuuksia	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsen terapian käyntikerrat (etä- ja kontakti-) rytmittyvät tarvelähtöisesti	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Terapeutin kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Yhteistyökokousten sisältö on täsmentynyt	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Terapeutin kanssa tehtävän yhteistyön määrä on lisääntynyt	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Omat työtavat/toimintatavat ovat kehittyneet	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Terapeutti on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Tietoni terapeutin työn sisällöistä on lisääntynyt	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Terapeutin ja varhaiskasvattajan työparityöskentely on onnistunut ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perheen kanssa tehtävän yhteistyön sisällöt ovat tarkentuneet ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perheen kanssa tehtävä yhteistyön määrä on lisääntynyt ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Perhe on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Yhteistyöpalavereiden sisältö on täsmentynyt ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Työyhteisöni toiminta on kehittynyt ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Omat työtapani/toimintatapani lapsen kanssa ovat kehittyneet ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Omat ongelmaratkaisutaitoni ovat kehittyneet ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sovellusten opettelu on ollut mielekästä työajankäyttöä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sivu 4/10 Pohdi mitkä tekijät ovat EDISTÄNEET tai VAIKEUTTANEET lapsen etäkuntoutuskokeilun onnistumista.

10. Kerro, mitkä tekijät ovat mielestäsi EDISTÄNEET lapsen etäkuntoutuksen onnistumista lapsen etäkuntoutuksen aloitusvaiheessa (kevät 2017) .

Pohdi esimerkiksi toimijoiden asenteita, omaa osaamistasi, toimijoiden innostusta ja toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä.

---

11. Kerro, mitkä tekijät ovat mielestäsi VAIKEUTTANEET lapsen etäkuntoutuksen onnistumista etäkuntoutuksen aloitusvaiheessa (kevät 2017).

Pohdi esimerkiksi omaan toimintaasi, lapseen, teknologiaan tai taloudellisiin tekijöihin liittyviä asioita.

Sivu 5/10

Seuraavilla kysymyksillä pyritään kartoittamaan käsityksiäsi sekä EETU-hankkeessa käyttöönotettujen sovellusten käytettävyydestä että myös yleistä suhtautumistasi digitaalisten sovellusten käyttöönottoon etäkuntoutuksessa.

12. EETU - hankkeessa on otettu käyttöön kaksi erilaista sovellusta. Seuraavat väittämät koskevat erityisesti mCoach sovellusten käytettävyyttä. Mikäli et ole käyttänyt kyseisiä sovelluksia voit jättää vastaamatta tähän kysymykseen.

1= täysin erimieltä 6= täysin
samaa mieltä

1 2 3 4 5 6 En osaa
sanoa

Käyttöönotto on ollut minulle vaivatonta	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Käyttöönottoa tukee sovelluksen helppokäyttöisyys	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Videoneuvottelu on hyödyllinen lisäominaisuus	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Luodut tehtävät ovat olleet selkeitä ja tarkoituksenmukaisia toteuttaa	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Tehtäviä on ollut helppo soveltaa lapsen arkeen	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Laaditut tehtävät palvelevat lapsen tavoitteita	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
Lapsi on innostunut itse sovelluksen käytöstä	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

13. EETU - hankkeessa on otettu käyttöön kaksi eri sovellusta. Seuraavat väittämät koskevat erityisesti KindieDays sovellusten käytettävyyttä. Mikäli et ole käyttänyt kyseisiä sovelluksia voit jättää vastaamatta tähän kysymykseen.

1= täysin erimielä 6= täysin
samaa mieltä

	1	2	3	4	5	6	En osaa sanoa
Käyttöönotto on ollut minulle vaivatonta	○	○	○	○	○	○	○
Käyttöönottoa tukee sovelluksen helppokäyttöisyys	○	○	○	○	○	○	○
Sovellus toimii hyvin "reissuvihkona"	○	○	○	○	○	○	○
Välitetyt viestit ovat olleet selkeitä ja tarkoituksenmukaisia toteuttaa	○	○	○	○	○	○	○

Valokuvat lapsen päivästä antavat hyvää tietoa minulle ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lapsen toiminnan seuranta mahdollistuu päivittäin ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Laaditut tehtävät palvelevat lapsen tavoitteita ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Tehtävät olleet hyvin sovellettavissa lapsen arkeen ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

14. Seuraavassa on väittämiä teknologian käyttöönottoon liittyen. Kerro miten suhtaudut uuden teknologian käyttöönottoon lapsen kuntoutuksessa.

1= täysin erimieltä 6=täysin
samaamieltä

1 2 3 4 5 6 En osaa
sanoa

Olen kiinnostunut soveltamaan uusia sovelluksia lapsen
kuntoutukseen ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Koen, että minulla on riittävä osaamista uusien
sovellusten käyttöönottoon ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Uusien kuntoutuksen sovellusten avulla yhteydenpito
on tietoturvalisempaa ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Uusi teknologia luo uusia mahdollisuuksia
kuntoutukseen ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Olen kiinnostunut erilaisten sovellusten käytöstä
arjessani muissakin yhteyksissä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sovellusten ulkoasu vaikuttaa käyttöönottoon ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Etäkuntoutuksen menetelmien käyttöönotto helpottaa
arkeani

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Minulla on ollut riittävästi aikaa sovelluksiin
perehtymiseen

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Koen, että kasvokkain tapahtuva kuntoutus on
parempaa

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Etäkuntoutuksen käyttöönotto säästää minun aikaani
tulevaisuudessa

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Yhteydenpitoni lapsen verkoston kanssa mahdollistuu
joustavammin

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Minulla on riittävät välineet teknologian
käyttöönottoon

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sivu 6/10

Seuraavilla kysymyksillä kartoitetaan lapsen kuntoutumista mahdollistavien toimijoiden välistä vuorovaikutusta. Pohdi ja kuvaa, miten EETU-hankkeen alkuvaiheessa (kevät 2017) vuorovaikutus toimijoiden välillä on muuttunut.

15. Tarkastellessasi lapsen kuntoutukseen osallistuvan verkoston toimintaa, pohdi vuorovaikutuksen määrää eri henkilöiden välillä. Koetko, että EETU-hankkeeseen osallistuminen ja etäkuntoutusmenetelmien käyttö on lisännyt vuorovaikutusta lapsen arkeen osallistuvien toimijoiden välillä?

1 = ei ollenkaan 6 = erittäin
paljon

	1	2	3	4	5	6
Perheen sisäinen vuorovaikutus on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutin kanssa tapahtuva vuorovaikutus on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvattajan kanssa tapahtuva vuorovaikutus on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden lapsen kuntoutukseen osallistuvien henkilöiden kanssa tapahtuva vuorovaikutus on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lähetäjätahon kanssa tapahtuva vuorovaikutus on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saamasi/antamasi ohjauksen määrä on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen vuorovaikutus ikätovereiden kanssa on lisääntynyt (esim. päiväkodissa)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saamani/antamani ohjauksen määrä on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Kuvaa tarkemmin, millaiseksi olet kokenut etäkuntoutuskokeilujen aikana tapahtuneen vuorovaikutuksen eri toimijoiden välillä.

Seuraavilla kysymyksillä pyritään kartoittamaan, kuinka tärkeiksi koet lapsen kuntoutumiseen ja verkostoyhteistyöhön vaikuttavat avaintekijät.

17. Miten tärkeinä koet seuraavat lapsen kuntoutumiseen vaikuttavat verkon yhteistyötä mahdollistavat tekijät.

1= ei ollenkaan tärkeä 6= erittäin tärkeä

[illegible]

- Oman etäkuntoutusosaamisen jatkuva kehittäminen ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- Tiedonjakaminen päiväkodin eri toimijoiden välillä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- Yhdessä tekemisen meininki ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- Lähettiläjätahon osallistuminen kuntoutumisen prosessiin ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- Matkustamisen vähentyminen (terapiakäynnit) ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- Muuta, mitä? _____ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

18. Kuvaa tarkemmin, millaista vuorovaikutusta tai yhteistyötä kaipaavat eri toimijoiden välille jatkossa?

---

19. Ovatko lapsen arjen haasteellisiin tilanteisiin liittyvät ongelmaratkaisutaitosi mielestäsi parantuneet EETU- hankkeeseen osallistumisen aikana?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ehkä
- ☐ Ei

20. Kuvaa lyhyesti, mikä on vaikuttanut ongelmaratkaisutaitojesi kehittymiseen.

Sivu 8/10

Seuraavassa toivon, että muistelet lapsen tavoitteita ja nostat niistä kolme tärkeintä esiin ja kerrot miten sinä itse olet pyrkinyt lapsen kanssa pääsemään kyseisiin tavoitteisiin. Tuo muutamia esimerkkejä parhaiksi kokemistasi keinoista.

21. Kuvaa, mitkä olivat lapsen kolme tärkeintä kuntoutumisen tavoitetta kevään etäkuntoutusjakson alussa.

---

22. Kuvaa omin sanoin, millä keinoin pyrit lapsen kanssa harjoittelemaan ja saavuttamaan edellä mainitsemiasi tavoitteita.

Sivu 9/10

Seuraavalla kysymyksellä kartoitetaan lapsen omaa toimintaa ja arjen osallistumista tukevia asioita.

23. Seuraavilla väittämillä kartoitetaan lapsen tavallista päivää ja arkista osallistumista omien kokemustesi pohjalta. Pohdi, miten seuraavat väittämät pitävät paikkansa.

1= täysin eri mieltä 6= täysin samaa mieltä

[illegible]

Taitojen opettelun tulee olla leikillistä ja mukavaa

☐☐☐☐☐☐

Digitaalisten ohjeistuksien lisääminen kuntoutukseen innostaa lasta toimimaan

☐☐☐☐☐☐

Lapsi on hyvä ottaa mukaan etätehtävien arvioinnissa ja palautteen kirjaamisessa

☐☐☐☐☐☐

Sivu 10/10

Tämä on vihdoinkin viimeinen kysymys, johon sinulla on toivottavasti vielä innostusta vastata. Toivomme, että kerrot vielä käsityksistäsi etäkuntoutuksesta nyt ja tulevaisuudessa.

24. Voi olla, että tässä hankkeen alkutaipaleella sinulla on vain vähän henkilökohtaista kokemusta etäkuntoutukseen osallistumisesta. Pohdi kuitenkin lyhyesti, mitä etäkuntoutus osana lapsen toimintaterapiaa on ja mitä sen tulisi olla. Kaikkien vastaajien ja osapuolten näkemykset ovat arvokkaita.
